

Nagovor državnega svetnika gospoda Davorina Terčona ob spominskem obeležju v Rižarni

(Trst, 26. oktober 2018)

Spoštovani prisotni, drage Primorke in Primorci in posebej tisti, ki morda še pomnite strahote dogodkov, ko se je za zidovi te stavbe pisala mračna zgodovina druge svetovne vojne. Rižarna se je neizbrisno zarisala na krvavi zemljevid človeškega mučeništva. Za tukajšnjimi zidovi je ugašalo in ugasnilo življenje na tisoče nedolžnih Slovencev, Italijanov, Hrvatov in Židov v imenu sprevržene ideologije o nadvladi človeka nad človekom.

Če bi ti zidovi lahko govorili, bi nam pripovedovali o strahotnem trpljenju, telesnem in duševnem, ki so ga morale žrtve prestati, preden se je dokončno ustavilo njihovo srce. Naša domišljija je preslabotna, da bi si lahko zamislila, kaj vse se je tukaj dogajalo - koliko bolečin, žalosti in obupa so prestali nedolžni ljudje, ki jih je zagrnila noč nacističnega terorja.

Po kapitulaciji fašistične Italije leta 1943 je to uničevalno taborišče vodila skupina posebej izurjenih esesovcev, ki so jih v Trst premestili neposredno iz zloglasnih poljskih taborišč smrti Majdanek in Treblinka. Staro poslopje rafinerije riža so po najstrašnejših zgledih spremenili v mučilnico s 17 samicami in krematorijem.

Danes svobodni stojimo na tem mestu, ki nas opominja na grozote nasilja nad posameznikom, narodi in človeštvom. Svoboda in dostojanstvo sta eni najbolj plemenitih vrednot in temeljni ločnici med barbarstvom in civilizacijo. Svobodo je treba spoštovati, kajti svoboda je

pravica, da živimo v skladu s pravili in zakoni. Svobodo je treba negovati, kajti svoboda je zato, da si jo delimo v enaki meri tudi z drugimi.

Nasilje nikoli ni pravilen način reševanja konfliktov, saj vselej rodi nasilje. V civiliziranem svetu moramo delovati v smeri razumevanja in sprave. Prvi pogoj za to je pošten odnos do zgodovine, do razumevanja vzrokov in posledic dogodkov v nekem času in prostoru.

Vsi mi, ki živimo v svobodi, moramo razmišljati o vsebini in pomenu plemenitih vrednot kot so tovarištvo, požrtvovalnost, solidarnost, sožitje, sprava, vztrajnost in pogum. Razmišljati moramo o tem, kako velik je lahko prispevek teh vrednot k skupnemu dobremu tudi za današnji čas.

Na izzive, ki jih s sabo prinašajo družbene spremembe, smo se dolžni odzivati človečno. To pomeni, da si pred družbeno stvarnostjo ne smemo zatiskati oči in se prepuščati samozadovoljnosti, brezbriznosti in nedejavnosti. Da smo pozorni na dogajanja v družbi in zatiramo seme zla preden to vzkali, je naša dolžnost tudi zavoljo trpljenja in žrtev ljudi, ki so - oropani svobode, miru in življenske moči - izdahnili tukaj v Rižarni in povsod drugod po okupirani Evropi.

Spoštovani,

ko se danes spominjamo umrlih, izrekamo dostojanstvo živim. Žrtve niso in ne smejo biti zaman, kajti nič etično vrednega in moralnega ne sme in ne more biti zaman.

Slava večnemu spominu na vse, ki so za svobodo in mir darovali najdragocenejše - svoje življenje.

Hvala.